

Reč pisca

data u devetoj godini za mnogo starijeg Muhameda, božjeg Poslanika, Ajša bint Ebu-Bekir započela je život kao devojčica kojoj sudbinu određuju muškarci. Nije to bilo ništa neobično; u njeno vreme, u njenom kraju sveta, žene su se smatrale pokretnom imovinom – svojinom muškaraca. Pa ipak, Ajša je odrasla u jednu od najuticajnijih ličnosti u istoriji islama, jedinstvenu ženu koja se sama izborila za moć: ona je bila politički savetnik Muhamedu i njegovim naslednicima, ugledan verski učenjak, pesnik i vojni strateg, i najvoljenija supruga jednog od najharizmatičnijih ljudi otkako je sveta i veka.

Moj prvi roman *Dragulj Medine* istražuje kako se taj preobražaj mogao odigrati, počev od Ajšine veridbe s Muhamedom, kad je njoj bilo šest godina. Ovaj brak imao je za cilj da zapečati politički savez između Muhameda i Ajšinog oca u vreme kad je Poslanikov uticaj krenuo da se širi. No za tih deset godina koje je provela kao njegova žena, Ajša je uspela da osvoji ne samo suprugovo srce već i poverenje – do te mere da je, prema islamskoj tradiciji, Muhamed svojim sledbenicima rekao da „polovinu svoje vere nauče“ od Ajše.

Zašto je Muhamed najviše voleo Ajšu? Mislim da je zato što ga je nagonila na smeh. Ajša je bila dobro znana po svojoj živosti i domišljatosti, i biće da ju je Muhamed u tome i bodrio. Bila je velika vragolanka i volela da povuče za nos svoje sestrežene, na koje je bila silno ljubomorna. Bila je i izvanredno inteligentna: zna se da je umela da deklamuje na hiljade pesama, kao i čitav Kuran, a takođe je bila i hrabra, toliko da je pvela vojsku u boj u prvom islamskom građanskom ratu. I bila je bez dlake na jeziku, nikad nije oklevala da kaže šta misli o muževljevim ličnim i javnim poslovima.

Dragulj Medine obuhvata rane godine Ajšinog života, od veridbe s Muhamedom do trenutka kad je izdahnuo na njenim rukama, kad je njoj bilo devetnaest godina. U tom romanu pratimo njenu borbu s ljubomorom (i upoznajemo njenih jedanaest sestara-žena), cvanje njenih telesnih želja, impulsivnost, verske sumnje, i svi učimo, zajedno s njom, istinsko značenje reči „ljubav“.

U *Maču Medine* gledamo Ajšu kako postaje ono što zaista jeste, žena u punom zrenju. Moćna, snažna, posvećena Muhamedovoj viziji islama, Ajša stiče važan nauk o osvetti i pomirenju. Podrobno opisujući promene u veri koje su se javile posle Muhamedove smrti, u doba kad se carstvo islama širilo, *Mač Medine* ukazuje na poreklo raskola na sunite i šiite, i poziva sve nas, i muslimane i nemuslimane da preispitamo i svoje sličnosti i svoje razlike. Kako veli Kuran: „On vas je stvorio od jednog bića.“ Poruka koja bi trebalo sve da nas nadahne u ova smutna vremena.

Šeri Džons

Mač
Medine

**Prvi pravedni halifa:
Ebu-Bekir**

632–634.

Ajša

ahamed je umro.

U magnovenju između jave i sna, vratila mi se ta strašna istina. Dug, spor izdisaj – poslednji dah moga muža – preksinoć. Njegova glava priljubljena mi uz uzdrhtalo srce. Njegovo ukočeno lice, kao da je voskom zaliveno, kad sam ga položila na našu postelju. Sad počiva poda mnom, sahranjen u mojoj sobi, još sveža prekopana zemlja mokra je od mojih suza. Iznurena posle beskrajne noći, zaspala sam na njegovom grobu. Nije me probudio čak ni poziv na jutarnji namaz*. Sad me neka ruka drmusa i budi, čuje se Hafsin glas, u hitnji. *Na ulici pobuna. Tvoj otac. Ajša, moraš odmah da dođeš.*

Još čujem gromove i lomljivu iz svog sna. Slike se već tope kao magla koju sažiže sunce, ali nejasno se sećam da se nešto rascepilo – je li se to Ćaba, naša sveta bogomolja, raspukla nadvoje? Skačem iz kreveta, srce mi udara kao ludo, otresam noćnu moru, bacam je na zemljani pod. Dobro umotavši lice u pokrivku, Hafsa i ja trčimo u malu hladovitu džamiju uza samu moju kolibu, bosim tabanima dižemo prašinu, ispadamo na ulazna vrata džamije, u glavnu ulicu Medine. Njome tutnje

* Rečnik stranih reči i izraza na kraju knjige. (Prim. prev.)

ljudi, mašu oružjem i viču: „Jä Ebu-Bekir! Jä halifa! Hvala dragom Alahu na novome vođi!“ Damar mi usporava bat dok shvatam da mi abi nije u opasnosti. Istina je upravo obratno: dok sam ja spavala, moj otac Ebu-Bekir osvojio je srce Medine.

Podosta sati pre toga, tek što je Muhamed umro, otišla sam bila da se vidim sa ocem u gradskoj većnici, gde su se muškarci Medine okupili da odaberu ko će naslediti moga muža, Poslanika Alahovog i predvodnika naše zajednice. Moj otac i njegovi prijatelji čuli su za većanje i pohitali da se priključe, ostavivši Muhamedovo telo nepokopano u mojoj kolibi. Pošla sam tik za njima, a onda se vratila i otkrila kakvo je gnusno nedelo počinio Muhamedov brat od strica Alija, nedelo na koje ga je nahuškao rođeni stric.

Pojurila sam natrag, da kažem abiju, a on me je slušao sa onim svojim izrazom bezgraničnog spokoja dok sam mu opisivala kako su iskopali grob u mojoj sobi dok sam ja prisluškivala ispred; kako su okupali Muhameda onako obučenog; kako je Al-Abas u pô glasa ubeđivao Aliju da je ovaj tajni pogreb neophodan. Kad bi bilo javnog obreda, naglasio je, molitvu bi vodio moj otac, Muhamedov najbliži prijatelj i savetnik. *To bi ga jednom za sva vremena označilo kao Poslanikovog naslednika*, rekao je Al-Abas. Alija je hteo da sâm bude halifa. On i njegov stric nadali su se da će sprečiti mog oca da postane predvodnik muslimana. Danas sam shvatila da im je propao sav trud.

Muškarci u belom – u Muhamedovoj boji – i žene zaklonjene od sunca pokrivkama – klicali su, skakali, pevali, podvriskivali: „Hodite svi, hodite! Zakunite se novom hali-fi, Ebu-Bekiru es-Sidiku, Vernom!“ Otkako sam posmatrala Muhamedovo sporo umiranje od medinske groznice, mislila sam da su mi presahnule suze, ali sad su ponovo linule kad sam ugledala oca kako plovi usred svetine, dignut na ruke kao kakav junak ili car, vlastitih očiju zamagljenih jer odgađa jadicovku zarad našeg umeta, zajednice pravovernih.

Prislonila sam se uza zgradu da me ne pregaze. Ali bujica je skrenula pre no što je stigla do mene, te je pokuljala u džamiju: Ausi i Hazradži, najznatnija plemena Medine; izbeglice iz Meke, našeg zavičaja, i sa sviju drugih strana odakle su došli u Medinu kako bi umakli progonima; pa pustinjски beduini, koji su Muhameda voleli jer se prema njima odnosio kao prema sebi jednakima. Za njima su stupali Muhamedovi ashabi, među njima i strogi Omer, s bolnim, usiljenim osmehom na smrknutom licu, i Ebu-Ubejda, iz čijih je očiju izbijala briga iako je i on razmahivao mačem i izvikivao abijevo ime.

Kad su konačno svi ušli – Alaha mi, nikad nisam videla da se u tu malu džamiju sabilo toliko ljudi! – ušunjala sam se i ja, nevidljiva ispod pokrivke koju nosim preko kose i lica. Svetina je digla abija na panj urmine palme, tamo gde je Muhamed bezbroj puta stajao da povede molitvu s našim umetom, i niz očeve obraze krenuše da se slivaju suze kao kiša. Meni se zgrči želudac kad ponovo pomislih na smrt svoga muža preprošle noći, na njegovu glavu na mojim nedrima; na njegov mač u mojoj ruci, meni zaveštan; na njegovu predsmrtnu zapovest da ga upotrebim u *džihadu što nastupa*. Znao je da ću poštovati njegov zahtev, jer on me je i učio da se borim, i bio svedok moje hrabrosti na bojištu. A setivši se šta je usledilo – setivši se Alijevog nedela – zaridah iznova, ne samo od tuge već i od besa što nam je svima oteo pravo da pogrebemo Poslanika.

„Draga moja braćo!“ Očev glas zvučao je grgotavo, iskidan, kao da ga je neko prikla. „Iako nisam dostojan da stojim na Poslanikovom minberu, ponizno vam zahvaljujem na poverenju.“

S krova odjeknu mujezinov glas, sazivajući sve muslimane da se zakunu na vernost. Na vratima uvrebah okom debelog ćelavog Al-Abasa kako se muva po senkama kao kakva uhoda. Od odvratnosti prođoh u unutrašnje dvorište, gde su se moje sestre-žene sjatile oko ulaza u džamiju da gledaju šta se dešava.

„Svi odjednom izgledaju tako veseli, iznebuha“, razvuče Jevrejka Rejhana, tužno obesivši one svoje zamamne oči, kao u hurije. Nju su Muhamedu poklonili njegovi vojnici, zarobljenu kneginju. Naši ratnici pobili su sve muške glave njenog plemena kad su im vođe pokušale da umore Muhameda, te je od smrti prvog muža i sinova postala otrovnog jezika. „Nemojte mi reći da je iz mrtvih ustao nov prorok.“

„A to sad Jevreji veruju u vaskrsenje?“ izvi Hafsa jednu svoju čuvenu razigranu obrvu. Ona nikad nije verovala da je Rejhana zaista primila islam; na oca Omera, prema svemu je bila sumnjičava. Za razliku od Omera, međutim, imala je izrazit smisao za šaljivo. „Alaha mi, uskoro ćeš još reći i da veruješ u proroke!“

„Žene, nije trenutak za šalu.“ Sujeverna stara Sevda, koja se za Muhameda udala kako bi mu odgajila kćeri, ali koja je bila mati i svima nama, stisnu svoju amajliju tako snažno da pomislih da će se zadaviti uzicom oko vrata. „Poslanik još nije ni pogreben!“

„Zapravo jeste pogreben“, rekoh ja. Moje sestre-žene okrenuše se ka meni zinuviši – osim Remle, koja se zasmija.

„Da pogađam: ima tu i Al-Abasovog masla, je li tako?“ Na to iskezi krupne zube. „Taj čovek nema granica u svojoj slavljaljubivosti. Ali sigurno nije prljao sopstvene ruke. Dam glavu ako nije kopao onaj njegov sinovac-beskičmenjak Alija.“

Padoh u iskušenje da pripomenem kako je, bar što se slavljaljublja tiče, svima za uzor poslužio upravo Remlin otac. Ebu-Sufjan, vođa mekanskog plemena Kurejšija, više je puta pokušao da Muhamedu dođe glave, ljubomorani na njegov sve veći uticaj. Iako se Muhamed oženio ćerkom kako bi postigao savez sa ocem, Ebu-Sufjan ostao je tvrdoglav. Nastavio je da u džamiju šalje ubice sve dok napokon nije prinuđen da pređe u islam – vrškom Alijinog mača prislonjenim mu pod grlo. Sve otad je Remla ismevala Aliju, zbog čega sam prema njoj počela da osećam maltene trpeljivost.

No Mejmuna, Al-Abasova kći – a Alijina sestra od strica – nije se ni trudila da drži jezik za zubima: „Jä, Remla, kad pljuješ po Aliji, time klevečeš i Poslanika“, reče, a sa onom crnom kosurinom izgledala je kao olujni oblak. „On je Aliju voleo kao sina. A kao otac jedinih Muhamedovih muških potomaka, Alija ima prava da ga nasledi.“

„Ali ipak ne smemo prenebregavati želje Kurejšija“, javi se otmena beloputa Um-Selema odmerenim glasom, obeležjem svih pripadnika uzvišenog kurejšijskog soja. Prelepa i plemenitog držanja, bila je udovica kad ju je Muhamed prosio – i to triput. „Kurejšije su najmoćnije pleme Hedžasa. Da li bi podržali vođu od roda Hašimijâ?“

„I Muhamed je bio Hašimija“, podseti je Mejmuna.

„Ali kroz Muhameda je progovorio Bog“, reče Remla. „Je li neko čuo kakvu objavu kroz Alijina usta?“

„Pojedina beduinska plemena mogla bi se usprotiviti Alijinoj vladavini“, kaza Džuvejrija, iznenadivši me svojim tankim, zvonkim glasom, koji se tako retko čuo. Ona sama je bila iz jednog beduinskog plemena – još jedna porobljena kneginja, pre no što se udala za Muhameda kako bi povratila slobodu. „Prenošenje zvanja halife na muškog potomka suviše bi ličilo na carevanje. Nijedan beduin nikad ne bi služio nikakvog cara.“

„Što se mene tiče, briga me za sve ovo“, prigušeno izusti Zejneba. Moja najljuća suparnica u bici za Muhamedovu naklonost i vođstvo nad haremom, Zejneba je obično bivala varena takmičarka koja se šepurila lepotom i strašću prema Muhamedu kao da je ona rajska ptica, a mi ostale obične kokoši. Danas joj je, međutim, kovrdžava kosa bila kuštrava i ućebana, kao da se nedeljama nije češljala, a žutosmeđe oči behu joj otekle i crvene. Izgledala je onako kako sam se ja osećala.

„Muhamed je umro“, reče. Lice krenu da joj se krivi i opušta pre no što je dlanovima pritisla obraze. „Bio je... najveći među ljudima... i sad ga više nema. Nema! Alaha vam, kako

možete da se prepirete oko toga ko će biti halifa kad Muhamedov osmeh više na ovome svetu nećemo videti?“

Njena nas optužba ućutka. Um-Selema obgrli rasplakanu Zejnebu, pa je povede natrag u njenu kolibu, a ostale sestrene od stida oboriše glave – sve osim mene. Posmatrala sam Zejnebu kako se udaljava, i žudela da joj se pridružim, da zagjurim lice u šake i predam se bolu što sam ostala bez Muhameda. Alaha mi, zar nije moj jad veći od njenoga? Nije li mene Muhamed više voleo od svih ostalih supruga? Poznao me je otkako sam se rodila, uzeo me za ženu kad sam imala svega devet godina, vaspitavao me kao otac – makar isprva. A onda sam mu, kasnije, otvorila oči i pomogla da vidi ženu u koju sam izrasla, te se njegova ljubav promenila, produbila, i na kraju su nam srca tukla kao jedno.

Uskoro ću, ponadah se, moći da otpočinem i oplaćem mog habiba, mog voljenoga. Izgleda da neće biti nikakvog džihada, nikakvih okršaja da se oko njih brinem. Propao je Alijin i Al-Abasov podmukli pokušaj da spreče mog oca. Halifa je sada Ebu-Bekir, i mogu samo da se pomire s time.

Pre no što je ijedna od nas stigla opet da prozbori, iz džamije su odjeknuli udari i pljesak dlanova o pod hiljadu muškaraca i žena što klanjaju, nalik na bat kakvog džinovskog živog srca. Mi sestrene ušle smo u dupke punu četvrtastu odaju i pale na kolena. Opor zadah neopranih tela mešao se s mirisnim uljima kojima se ljudi služe da prikriju smrad; sandalovina i izmirna, beli luk i znoj.

„Pozdrav, halifa resululah!“, objavila je svetina, imenujući moga oca „naslednikom božjeg Poslanika“. Srce me je zbolelo kad sam primetila kako abijevo lice bora tuga, tako da je izgledao staro kao onaj palmov panj pod njegovim stopama. Ne bi on tako voleo da provede sate posle smrti najdražeg prijatelja.

Alija je, podozrevala sam, još žalosniji. On i Al-Abas nadali su se da će upravo sad na mestu moga oca biti Alija. Umešto toga, moraju da kleče u prašini sa ostalim Medinelijama i

zaklinju se na vernost Ebu-Bekiru, Alijinom većitom suparniku, čoveku kog su pravoverni izabrali. Željna da vidim Aliju poniženog, obazrela sam se, zavirila u svaki kutak, preletela pogledom svaku pognutu glavu. Grubo građena mala džamija bila je mračna sa onim svojim zidovima od ćerpiča i krovom od palmovih listova što propušta tek šarenu svetlost. Čitav je prostor bio prepun muškaraca i žena, kao tor sa ovcama. No uprkos tome, Aliju bih primetila. Prepoznala bih mu kosu boje žita, košulju duboko izrezanu na plećima, usko lice s gornjom usnom koja se većito izvija kao da je omirisao nešto pokvareno. Kad se namaz završio, pregledala sam svako lice ponaosob, i prosto nisam mogla da poverujem. Alija nije tu! Ali Omer jeste bio tu – a on prvi nije izgledao iznenađeno.

„Alijina oholost ne zna za granice, po običaju“, promumlao je strogi, rošavi Omer mome ocu dok sam prilazila panju gde su stajali on i abi. „Tako mi Alaha! Koliko danas saviću ja njemu šiju.“ Isukao je mač iz kanije pod mišicom, pa skočio na pod i dočekao se pored mene, mada se, kao i obično, pretvarao da mene tu nema.

Svetina je iza nas počela da se razilazi; žene i deca išvrljali su na ulicu i zaputili se kućama. Drugi pak, pretežno muški, okupili su se oko vrata, razgovarajući i dobacujući nam poglede.

„Čuvaj se, jā, Omerē“, reče otac. „Proliješ li Alijinu krv, samo ćeš raspaliti njegove pristalice protiv nas, i podelićeš islamski svet.“

„Mač je jedini jezik koji Alija razume.“ Omer se okrete ka vratima što vode na ulicu.

„Nek je i tako“, reći će moj otac onim svojim smirenim glasom, „ali ne mogu ti dopustiti da se s njime sukobiš tim oružjem. Muhamed je Aliju voleo. Bili su braća od stričeva, Muhamed ga je othranio kao sina. Dao je Aliji svoju kćer. Ne bi voleo da nas sad gleda kako mu pretimo.“

„Abi veli istinu, jā, Omere“, rekoḥ ja. „A osim toga, nećemo da Alija priča kako smo ga na silu naterali da se zakune na ver-
nost. Iskoristio bi to kao izgovor da se suprotstavi mome ocu.“

Omer se zacrvene u licu i sevnu očima na mene, besan što čuje jednu ženu gde mu protivreći – uprkos tome što mi se Muhamed mnogo puta obraćao radi saveta. Otac se osmehnu i pruži ruku da me povuče gore na panj. Tamo ostasmo, jedno uz drugo, a Omer nam je penio niže nogu.

„Slažem se s tobom, Ajša“, reče abi. „Ako hoćeš da se obra-
čunavaš sa Alijom, samo izvoli. Ali u njegov dom ne unosi oružja.“

„Da – samo što će me Alija saseći nadvoje!“, uzvratī Omer.

Utrča moj brat od ujaka Talha, zajapurenog lepog lica obra-
slog crvenkastosmeđom bradom. „Jā, Ebu-Bekire, tvoj zet El-
Zubejr dere se s prozora Alijine kuće kako si mu ukrao hilafet.“

„Ukrao?“ Abijeve žbunaste obrve odskočiše uvis.

U želji da ga umirim – jer moj otac je osetljiv čovek – mu-
nuh abija laktom. „Kako si mogao da ukradeš hilafet ako ti je
dat?“ upitah ga. „El-Zubejr je samo ljubomoran.“

„Hoće li taj položaj za sebe samog?“ Otac zavrte glavom.
„El-Zubejr je slavoljubiv čovek, ali – da sledi Muhamedove sto-
pe? Na osnovu čega?“

Talha razvuče usta u osmeh. „Ne želi El-Zubejr zvanje ha-
life za sebe. Hoće da na tom mestu vidi svog brata Aliju.“

Smeh mi odjeknu resko. „Alija baš ne odustaje, je li?“

„El-Zubejr i Alija vele kako će radije umreti nego se zakleti
na vernost Ebu-Bekiru“, reče Talha.

Omer ponovo isuka mač. „Alaha mi! Ja ću biti taj koji će
im ispuniti proroštvo.“

„Vodi računa, Omere“, reče otac. „Zabranjujem ti da u Ali-
jin dom uneseš sečivo.“

Omerova ruka što je držala mač mlitavo klonu. On odmah-
nu glavom i nešto promumla. Ja pritajih dah, pitajući se hoće
li Omer usprkositi mome ocu i razoriti sve što su zajednički

postigli. A onda mi pade kamen sa srca jer Omer vrati mač u kaniju.

„Tvoja želja, moja zapovest, jā, halifa.“ I sa sjajem u oku, izvadi iza pāsa bič od goveđe žile.

„Tako mi Alaha, ništa mi više od ovoga ne treba da površim posla.“ Smeh mu hrapavo prasnu u trenu kad je izmahnuo žilom u mome pravcu, te se trgoh. „Dok ovo imam, bez pô muke ću svakog pobunjenika doterati u pokorno stanje – ili ću mu makar iscediti svako nipodaštavanje iz zabludelog grla.“

Dok su Omer, Talha i sve brojnija svetina iz džamije gruvale ulicom ka Alijinoj kući, ja sam pojurila vijugavim sokacima do kuće moje sestre Esme – i zatekla je pustu. Jedna od njenih sestara-supruga, sitna ženica preplašenog lica, odmahnula je glavom kad sam upitala kud su svi otišli. „El-Zubejr ju je nekud odvuкао, i nju i malog Abdulaha. El-Zubejr se drao: 'Briga me što ti je Ebu-Bekir otac! Tom izdajniku nećeš se zakleti na vernost!'“ Žurno sam je ostavila tamo, a u glavi su mi se uz zveket sudarali briga i strah, kao mačevi.

Esma i mali Abdulah kod Alije! El-Zubejr koristi moju sestru kao štit. Otac nikad neće nikome dati da nasrne na taj dom dok zna da su mu unutra starija kći i jedini unuk. Ali čula sam bila Omer kako kaže da će zapaliti Alijinu kuću, pre no što je odjurio kao vikor. Grudi mi steže crna slutnja dok sam jurila natrag vrludavom stazom ka glavnoj ulici, hvaleći Alaha što je otac zabranio mačeve i bodeže. *Molim ti se, Bože, sačuvaj mi sestru i sestrića od zla.*

Gomila ljudi ispred Alijine kuće bila je neprohodna kao da su još stisnuti među zidovima džamije. Vazduh su, poput psećeg laveža, parali uzvici i pretnje, i uprkos abijevoj zabrani, opazila sam kako na prepodnevnom suncu bleskaju sečiva. U želji da me ne vidi Omer – jer bi mi inače naredio da se vratim u džamiju – uspentrala sam se preko dvorišnog zida i ugledala

Esmu kroz stražnji prozor. Bila se šćućurila na podu, sa Abdulahom u naručju, čvrsto ga držeći dok se on vrpolio i bunio, zahtevajući da ide svome abiju.

Čuvši me kako šištim, Esmu skoči i dočeka me na zadnjim vratima, a Abdulah mi obgrli kolena. Sestra me pozva u kuću, a onda me, kad sam kročila u Alijin dom, izljubi u oba obraza. Osvrćući se, osetih prve žaoke saosećanja prema tom čoveku kog prezirem više od svih.

Kuća mu je bila mračna, gola, više nalik na hijenin brlog nego na ljudski dom. Kuhinja u koju sam ušla imala je jedan jedini prozorčić, a bila je pretrpana, sa zidovima od ćerpiča koji su vapili za krećenjem. Vazduh je prožimala kiselkasta mira svojstvena maloj deci. Na zemljanom podu počivalo je nekoliko odrpanih jastuka od kamilje kože; nije bilo ćilimâ, samo jedna grubo pletena asura uz pljosnati kamen za drobljenje ječma u jednom uglu. Peći nije bilo; Alijina žena Fatima hleb je pekla u džamiji. Često su ona i Alija ručali tamo s nama, pri čemu je Fatima dolazila u naš harem i zurila u Um-Selemu kao prebijeno pseto, a zlobno se smejala kad me Zejneba vređa. Fatima je oduvek bila ljubomorna što Muhamed voli mene. Koliko li sam se samo puta ćudila zašto ne jede kod kuće! Sad kad sam videla kako ovde sirotinjski žive, shvatila sam. Mi sestrene-žene jesmo živele isposnički, jer Muhamed je uvek sve što ima razdavao sirotinji, ali makar smo u domu imale šarenila i vedrine – i prozora.

U haremu smo imale vremena da tkamo i bojimo platno, da šijemo jastučice i zavese. Bilo nas je jedanaest, što žena što inoča, a tek nekoliko dece, sad već odrasle, iz prethodnih brakova. Fatima je pak imala da se stara o tri mala deteta. Kako bi prehranila sinove i devojčicu na sisi, radila je kao pralja, taj teški posao od kog se krive leđa, a ruke pocrvene i ogrube. Otkud bi i našla vremena i snage da nešto ukrašava? Alija je poslednjih godina bio toliko zauzet borbom protiv Kurejšija i pokušajima da mi razori brak da verovatno nije ni primećivao taj krš i jad.

Dok sam grlila sestru i njenog milog sinčića sa očima kao u laneta, uvo mi privuče neki grgoljav zvuk. Zapiljih se pri svetlosti mutne uljanice i u senci razaznah Fatimu kako sedi na podu i tresse se od jecanja, mrmljajući *abi, abi*. Oplakivala je Muhameda. Ona mu je bila najmilija kći, najmlađa od njih četiri i slika i prilika, kako neki vele, svoje majke Hatidže, Muhamedove jedine supruge za čitavih dvadeset i pet godina. Fatimina mala Zejneba spavala je na podu do nje. Mališani, Alija al-Hasan i Al-Husein, milovali su je po kosi i leđima, ali ona ih je gurala od sebe. I iznova osetih potrebu da se predam bolu – ali upravo tad u sobu upade moj zet, te mi suze što su se već nakupljale u očima presahnuše od same siline njegove huke.

Kad me ugleda, razrogači oči, a nozdrve mu zaigraše.

„Hvala dragom Alahu, molitve su mi uslišene!“ El-Zubejr me dograbi za kosu i odvuče me u susednu sobu. Zaoriše se sestrina cika, moje besno vikanje, Fatimini jecaji, dečji plač. Da je neko slušao, pomislio bi da smo platili najbolje narikače u Hedžasu.

Svaki put kad mi je El-Zubejr cimnuo kosu, glavu bi mi prostrelio bol kao da mi se zarila hiljadu i jedna igla; pekle su me oči i bila sam previše izbezumljena da bih se setila bodeža skrivenog u koricama pod levom miškom. Esmu potrča za nama i baci se mužu na leđa. „Puštaj mi sestru!“, povika bijući ga po plećima i mišicama. On me pusti pa zavitla Esmu na pod, a onda je ritnu nogom u trbuh. Dok je, presamićena, gutala vazduh, ja režeći sunuh na El-Zubejra, kao kad mač sevine kroz vazduh. No stadoh na pola puta, oči u oči s nepokolebljivim Alijom.

„Ne valja turati nos između muža i žene, jā, Ajša“, reče. „Kao što si mi mnogo puta sama rekla dok si bila u braku s Muhamedom.“

„Kako se usuđuješ da pomeneš Muhamedovo ime dok ti je zemlja njegovog kradom iskopanog groba još pod noktima?“ Na to ga pljunuh u lice. Pljuvačka ga pogodi u bradu i osta tamo.

On na moju uvredu odmahnu nadlanicom, odbijajući je. „Alaha mi, nisam ja taj koji skrnavi uspomenu na Poslanika, već tvoj otac. Prigrabivši sebi hilafet, Ebu-Bekir se izruguje svemu što je Muhamed postigao, svemu što je želeo.“

„Moj otac ništa nije prigrabio.“ Isturih bradu. „Izabrao ga je narod.“

„Izabrala ga je povlašćena manjina“, reče El-Zubejr. Pa ponovo nasrnu na mene, ali ja ga izvrdah.

„El-Zubejr zbori istinu.“ Prvi put tad spazih Al-Abasa, koji je sedeo iza mene na odrpanom jastuku i čistio zube grančicom misvaka. Zavrteo je glavom i uzdahnuo kao da sam neko siroto, neuko devojčce kome treba objašnjavati i najprostije stvari. „Narod nikad nije ni imao prilike da bira halifu. Ebu-Bekir i njegove bogate Kurejšije dočepali su se tog položaja pre no što se Muhamed i ohladio. Aliju nisu čak ni pitali.“

„Ljudi vole Ebu-Bekira.“ Na pomen mrtvog Muhameda, trepnula sam da mi ne bi potekle suze. *Jeste umro.* „Abija su izabrali pošteno i po svojoj volji.“

„Ebu-Bekir je hilafet ukrao po noći, kao lopov!“, razdra se El-Zubejr kroz prozor ljudima napolju. „Zato će sad, sve dok se ne okani svog zvanja i ne pristane na pravične izbore, njegove kćeri ostati ovde. Jä, Talha! Kod mene je tvoja ljubljena Ajša. Pamtiš je? Devojka kojom si svojevremeno hteo da se ženiš? Nećeš je više videti dok se Ebu-Bekir ne povuče.“

Nije me zastrašio tim praznim hvalisanjem. Dok sam klečala kraj Esme, pogledah gore u El-Zubejra i ne ugledah strašnoga ratnika, kakvim se bezbroj puta pokazao, već medžnuna, ludaka. U očima je imao pustoš. Podsetih sebe: *Samo razmišljaj, a osećanja potisni u stranu;* tako me je Muhamed podsticao na časovima mačevanja. El-Zubejr mi nije dorastao po pameti. Tri dana maltene oka nisam sklopila, ali svejedno je prednost na mojoj strani.

„Jä, El-Zubejre, kričeš se od Omera? To me baš iznenađuje.“ Na silu sam se osmehivala, da mu podjarim bes.

„El-Zubejr se ni od koga ne krije!“, zaurla on okrećući glavu ka prozoru da ga čuju i Omer, i Talha, i ostali. Oni su se pak čuli kako opet pričaju o paljenju Alijine kuće.

„Ako im dozvoliš da vas spale, bio bi to vrlo bedan kraj ove pobune“, rekoh. Da sam na tvom mestu, ja bih izletela i proburazila Omeru onu debelu trbušinu. I on je od onih 'povlašćenih' koje toliko mrziš, zar ne?“

„Miruj“, otrese se Alija na mene. „El-Zubejre, ne slušaj je.“

El-Zubejr me ošinu pogledom. „Ne nasedam na tvoja lukavstva.“

Slegoh ramenima. „Veruj mi, ja ni suzu neću pustiti ako Omer danas strada.“ *Nikad nisam cenila muškarce koji tuku svoje žene, mogla sam dodati.*

Dečji plač preraste u vrisku. El-Zubejr trže glavu i pogleda u Fatimu, no ona je previše jecala da bi išta primetila. Alija vrati mač u kaniju i priđe detetu, a onda ga uze na ruke. Ja se okrenuh natrag, El-Zubejru.

„Ispašćeš veoma glup ako se ovde još makar malo budeš krio“, rekoh.

„El-Zubejra baš zabole briga šta ti misliš“, kaza Al-Abas. Na to zafrljači misvak na pod.

„Ako si hteo borbu, međutim, razočaraćeš se“, rekoh ja sležući ramenima. „Niko od njih nema oružje.“

On me preseče pogledom. „Nema oružje? Otkud to može biti?“

„Tako što je moj otac to zabranio.“ Pomogoh sestri da ustane, pa Aliji, dok se ona vraćala u kuhinju, uputih rečit pogled. „Namerno se postarao da se Aliji nikakvo зло ne desi. Zato što ga je Muhamed toliko voleo.“

Aliji omekša lice. No Al-Abas frknu i reče: „Ebu-Bekir nije budala. Nije on toliko glup da Alijinu odanost osvaja mačem.“

El-Zubejr se nasmeja. „Pravo zboriš, ujače. Nikad neće on ni moju odanost osvojiti. A što se mača tiče, nek osete njegovi izaslanici kako ujeta!“

Tad otvori kućna vrata i prekorači prag. Budući da sam stajala vrlo blizu, očas posla sam mogla da izvučem bodež i izbijem mu mač iz ruke. Ali znala sam da se očeva zabrana oružja odnosi i na mene – a sem toga, videla sam i bolji izlaz. Digavši stopalo, sapletoh El-Zubejra, te i on i mač, uz zveket, padoše na zemlju. Istoga časa iz svetine istupi Omer držeći dignut bič. Jednim zamahom, oplete El-Zubejra oko šije i cimnu ga na kolena.

Dok su Omer i njegovi pratioci vukli i gurali El-Zubejra ka džamiji, ja uđoh u kuću i pomogoh sestri i Abdulahu da se peške vrata kući. Nju smestih u postelju, i poljubih malog, koji je ležao sklopčan uz nju. Bio je posmatrao iz svog ćoška kako razbesneli otac nasrće na majku. Pomilovah ga po čelu i rekoh mu da se ne sekira zbog onoga što je video, ali da dobro upamti.

„Tako ćeš naučiti da ne povređuješ ženu koju voliš“, rekoh.

Popodneвно sunce samo što nije vlastitom teškom pesnicom sraivilo sa zemljom kad sam pošla kući, mišića bolnih od iznurenosti, s glavom u kojoj mi je sevalo. Uskoro ću biti u samoći svoje sobe – ali na putu me je čekala još jedna prepreka. Kad sam stigla do kolibe u dvorištu džamije, ispred mojih zelenih vrata čekao je Talha.

„Pozovi me da uđem“, tiho reče. „Moramo nešto hitno da pričamo.“

Osetih kako ću klonuti kao biljka bez vode, ali otvorih mu vrata. Čim smo se našli unutra, on se tako pomno zapilji u mene da osetih kako mi planuše obrazi. Ne da mi je bilo drago što mi pokrivka još zaklanja lice! Umotah se bolje, pa oborih oči, gledajući u postelju i želeći da Talha ode pa samo da legnem.

„Jä, Ajša, kakvu si hrabrost danas pokazala“, reče. „El-Zubejra bi inače napao mačem ili mene ili Omera. Mogao nas je raniti, ubiti. Mnogo ti dugujem – možda čak i život.“

Uzdahnuh i odmahnuh glavom. Talha preteruje, kao i vašta. Njemu život nikad nije dovoljno zanimljiv. Upravo zbog te svoje crte, više nego zbog onog što oseća prema meni, jednom

se razmetao kako će se, kad Muhamed umre, oženiti mnome. Nažalost, njegova plamenost raspalila je u umetu ogovaranja, zbog čega je Muhamed objavio da nijedna njegova supruga neće smeti ponovo da se udaje. I zato je sad naša budućnost nosila samoću i, bez muževa da nas izdržavaju, sirotinju, sve dok se ne pridružimo Muhamedu u raju.

Naravno da mi, uz tek pokopano muževljevo telo u mojoj sobi, nije ni bilo do muškog društva. Možda su mi baš zato Talhini vatreni pogledi i izazvali želju da se i sama ukopam u pod.

„Videla sam mnoge bodeže i mačeve među svetinom oko tebe i Omera“, rekoh. „Nisi ni bio u opasnosti.“

„Možda i nisam“, kaza on, „ali islam je pred velikom pretnjom.“ On priđe bliže i položi mi ruke na ramena. Koliko li je puta ponovio taj pokret dok mi deli rođачke pouke? Ali sada, kad Muhamedovo telo počiva pod mojim nogama, Talhin do-dir delovao je neprilično.

„Jä, Crvenperčice, saslušaj me.“ Kad čuh to ime od milja koje mi je Muhamed nadenuo, ponovo mi navreše suze na oči. „Ako halifa postane Alija, za tebe i za tvoga oca u islamu neće biti mesta. Štaviše, čitav Ebu-Bekirov rod – svi mi – sve ćemo izgubiti, uključujući i imetak i položaj. Ne smemo dozvoliti da se to desi, Ajša. Naša porodica ispaštaće naraštajima.“

Talha je govorio istinu: kad neki rod jednom izgubi položaj, maltene je nemoguće da ga povрати. Ali isto je tako mogao da govori i u vetar. Sad kad sam negovala Muhameda na samrti, prisustvovala njegovom tajnom pogrebu, videla umet kako se tako brzo počinje da cepa, osećala sam se otupelom, neosetljivošću za Talhine brige.

Izmakla sam mu se van dohvata.

„Ne znam zašto meni to pričaš. Ja sam žensko, zaboravio si?“ To što sam gledala kako mi sestru tuče nogom kao psa jedan od prvih ratnika našeg umeta – i videla Aliju kako prstom ne mrda da joj pomogne – govorilo mi je da ovaj novi islam malo šta ima da pruži ženama.

„Ti si žena velikog uticaja.“ Talha zaobide oko mene da me opet pogleda u oči. „Kao Mati pravovernih i halifina kći, imaš više moći od većine muškaraca, Ajša. Ako poželiš, možeš da zaštitiš dobrobit naše porodice.“

No *želim* li ja da preuzmem ulogu u tim borbama? U ovom trenutku, odgovor je bio odričan. Samo sam želela da se naspavam, a onda, kad ustanem, da se vratim svom životu, briži za sirotinju u šatorskom naselju, igrama sa svojim sestrićem Abdulahom, kvanju i vođenju abrova sa svojim sestrama-ženama – i ljubavi prema svome mužu.

Ali Muhameda sad više nema. Sve je drugačije.

Obećala sam da ću promisliti o Talhinim rečima. Onda sam ga ispratila, pa konačno uzela da se svlačim. Dok sam odvezivala korice s bodežom sa mišice, pogled mi pade na mač što je ležao na polici, mač koji mi je dao Muhamed. Misli mi se vratiše njegovim poslednjim rečima: *Koristiće ti u džihadu što nastupa.*

„Jä, Muhamede“, naglas izgovorih, opruživši se po podu i priljubivši telo uz njegov grob. „I još se nešto promenilo otkako si promenio svetom: u ovoj bici ne želim da se borim, niti u ijednoj drugoj. Prvi put u životu samo sam željna mira.“